

Foto: Tim Leenders

De natte percelen op landgoed Tongelaar ontwikkelen zich tot weides van hoge kwaliteit.

Het nieuwste Icoonlandschap: Tongelaar

Tijdens een feestelijke bijeenkomst op dinsdagmiddag 27 augustus is het Brabantse landgoed Tongelaar uitgeroepen tot het nieuwste Icoonlandschap van Nederland. Na Noorbeek, de Hoge Berg, het Aaltense Goor, Staverden & Leuvenum en de Sint-Jansberg, is Tongelaar het zesde gebied met dit predicaat. De onthulling vond plaats op Kasteel Tongelaar, en was georganiseerd door de VNC in samenwerking met Brabants Landschap, eigenaar van het kasteel en van het grootste deel van het landgoed.

Geschiedenis

Een eeuwigheid geleden werden op de grens van Limburg, Brabant en Gelderland huizenhoge ijsmassa's naar het zuiden opgestuwd, waardoor ook de Maas, Waal en Rijn gedwongen werden zuidwaarts uit te wijken.

Al die waterkracht zorgde voor afkalving en instorting, waardoor de waterstromen telkens hun eigen loop blokkeerden en opnieuw een uitweg moesten vinden.

Zo ontstond een uitgestrekt vlechtsysteem van wild meanderende krekens, stroompjes met grindbanken en telkens afkalvende oevers. Het hele gebied, dat later de Beerse Overlaat zou gaan heten, was tot aan Oss en het noorden van Nijmegen ooit het land van duizenden krekens.

Na de voorlaatste ijstijd braken de rivieren door de heuvels die door het ijs waren opgestuwd heen, en bleef de Maas alleen achter. Die vond weer vaste bedding en sneed zich in. Het lage vlakke land werd voortaan doorsneden door stromen als de Hoge en de Lage Raam, de Bliestgraaf, Ottersgraaf en de Tochtsloot: rechtgetrokken waterstromen, door mensenhand gegraven.

Het woeste land werd door menselijk ingrijpen omgevormd; zware eikenlanen en bossen, dijken met en zonder bomen, boerderijen op hoge terpen en een heus kasteel, eerst van hout en later van steen met dikke muren.

Het kasteel lag oorspronkelijk op een landtong waar het haar naam aan te danken zou hebben. Er werd een kapel gewijd en een beneficie gesticht ter ere van de heilige Sint Catharina van Alexandrië, die rond 1400 één van de populairste heiligen van de Middeleeuwen was.

Foto: Valentijn te Plate

De Biestgraaf.

Tongelaar: natuur en landschap

Het landgoed biedt een onderkomen aan soorten als de das, de ijsvogel en slanke sleutelbloem.

Oude moerasbossen en waardevolle eikenbossen zouden destijds het kasteel hebben omringd. Maar reeds vanaf 1400 werd de Beerse Overlaat bewust bij hoog water overstroomd om schade stroomafwaarts zo veel mogelijk te beperken. De eikenbossen en andere obstakels werden geruimd door de voorloper van wat nu een waterschap zou heten.

Vanaf die tijd domineerden het kasteel en de op 'pollen' gelegen boerderijen de

Beerse Overlaat. Landschappelijke beplanting bestond slechts uit bomendijken, ontginningswallen en heggen, met hier en daar een knotboom en overstaande eiken.

Toen in de jaren tachtig de ruilverkaveling het gezicht van het Land van Cuijk vervormde, kwam Tongelaar als enige landgoed ongeschonden uit de strijd en werd zelfs pleksgewijs iets vergroot, maar grenst over grote lengtes aan een inmiddels kale 'steppe'.

Van oudsher hoorden wallen en bomendijken bij dit al dan niet opzettelijk overspoelde land. Samen met de robuuste houtwallen vormen ze een lustoord voor nachtegalen, wiewalwalen, geelgorzen en dassen. De eeuwenoude dassenburchten hebben nog oudere voorgangers in de

rivierduinen die altijd veilig waren, zelfs als het hoogste water tegen de randen klotste. De tomeloze inzet van Stichting Brabants Landschap heeft Landgoed Tongelaar met zijn eeuwenoude gelaagdheid, de boerderijen en het kasteel door deze moeilijke periode geleid en verbonden met omliggende landgoederen en natuurgebieden.

De natte percelen met in de beschaduwde randen slanke sleutelbloem en vogelmelk, en midden in de zon orchideeën en koekeksbloemen, ontwikkelen zich steeds meer tot op blauwgrasland lijkende weides van hoge kwaliteit. Roofvogels en uilen jagen langs bosranden, lanen, houtwallen en hagen op zoek naar prooi. En de ijsvogel en gele kwikstaart volgen trouw de stromen en stroompjes door dit Icoonlandschap, dat Brabant toont op z'n mooist.

Door de tomeloze inzet van Stichting Brabants Landschap is de kleinschalige structuur van heggen, wallen en elzensingels in ere hersteld.

Foto's: Valentijn te Plate

De bekendmaking

De bekendmaking vond plaats op het prachtige Kasteel Tongelaar, in het hart van het Icoonlandschap. Tijdens de vrolijke ceremonie waarbij veel bij het gebied betrokken mensen aanwezig waren, maakte VNC-directeur Jaap Dirkmaat het heugelijke nieuws bekend dat landgoed Tongelaar benoemd was tot het zesde Icoonlandschap van Nederland.

Joris Hoogenboom, directeur van Brabants Landschap, sprak zijn dank uit voor de erkenning, en benadrukte hoe bijzonder het is dat het landgoed in al die jaren nog zo gaaf is gebleven: "Halverwege de jaren zeventig waren er plannen voor een ruilverkaveling in het Land van Cuijk, en ongeveer tegelijkertijd had de toenmalige eigenaar van het landgoed het plan om het landgoed via een veiling in kleine kavels te verkopen.

Als dat allebei was gebeurd hadden wij hier nu niet gestaan, dan was het landgoed opgeknapt geweest, had de ruilverkaveling ook hier kunnen toeslaan, was de landbouw geïntensiveerd en was het

historische karakter van het landgoed voor altijd verdwenen. Gelukkig heeft Brabants Landschap toen de kans gepakt om het landgoed in het geheel aan te kopen. Dat ging niet makkelijk, maar is wel de reden waarom wij op dit moment nu met elkaar met zoveel trots kunnen stilstaan bij wat wij hier hebben kunnen doen en hoe we het landgoed hebben kunnen behouden."

Gijs Looijen, namens Brabants Landschap beheerder van het landgoed, sloot af: "Wat Tongelaar bijzonder maakt, is niet direct evident. Tongelaar heeft niet het grootste of chicste kasteel, heeft geen grote, machtige eikenbossen, niet de meest natuurlijke of schone watergangen, is geen Natura 2000, geen natiepark, heeft niet eens een provinciale beschermde status. Maar wat Tonge-

Gijs Looijen, namens Brabants Landschap beheerder van het landgoed, (in het midden, met het Icoonlandschapbord) beschrijft Tongelaar als de definitie van het geheel dat groter is dan de som der delen.

laar bijzonder maakt is een combinatie van een heleboel dingen die het tezamen tot een heel erg levendig landgoed en microkosmos maken: de dassen die 's ochtends voor de auto wegvlugten als je naar je werk toe rijdt, de reetjes die altijd in dezelfde hoek van de wei staan, de geelgors die in een gele flits in één keer wegvliegt. De landbouw, de zachte overgangen, de waterpartijen. En de geschiedenis, de intactheid en de mensen. Tongelaar is de definitie van het geheel dat groter is dan de som der delen. En de liefde die ik voor het landgoed voel krijgt hiermee (met de benoeming tot Icoonlandschap, red.) toch een beetje een officieel tintje."

Kijk voor meer informatie en een video over Tongelaar op www.icoonlandschap-pen.nl.

Joris Hoogenboom, directeur van Brabants Landschap, sprak zijn dank uit voor de erkenning, en benadrukte hoe bijzonder het is dat het landgoed in al die jaren nog zo gaaf is gebleven.

Hoe paardenhouderij het landschap kan verrijken

Het gebruik van paarden in sport komt steeds meer onder vuur te liggen, net zoals bijvoorbeeld zeeaquaria, circussen, dierentuinen en hertenkampjes. Dieren die wij houden voor de gezelligheid, om ons recreatief te verplaatsen of voor sportprestaties, voedsel, eieren en zuivel; wij bepalen hoe wij deze dieren houden. En wanneer dat geheel of gedeeltelijk buiten is, dienen we zorg te dragen voor bescherming tegen hagel, striemende regenbuien of felle zon en hitte. Binnen de gegeven ruimte is dat echter lang niet altijd vanzelfsprekend, in het landschap is immers veel schaduw en windschut verdwenen.

Maar gelukkig zien we nu juist in de paardenhouderij een kentering. Daar worden hagen, boomgroepen en fruitgaarden aangelegd, wat niet alleen een fraai landschap oplevert, maar ook zorgt voor beschutting, windvang en schaduw. Maar nog belangrijker: de paarden, die zeer zorgvuldige eters zijn die met hun graasgedrag werkelijk kunnen millimeteren, hebben zo meer keus in hun dieet dan wanneer zij tussen linten en draad gehouden worden. Onder en in de hagen groeien kruiden en ook de haagstruiken zelf worden door de paarden gewaardeerd. Sterker nog, er is ontegenzeggelijk

biodiversiteit die welvaart bij begrazing door paarden, zoals solitaire bijen en andere insecten, zandhagedissen, schrale vegetaties met duizendguldenkruid, liggend walstro, kruipend hertshooi en tijm.

Ontwormingsmiddelen hebben helaas een negatieve impact op het leven van alle mestruimers in de omgeving van behandelde paarden. Daarentegen komt paardenmest zónder chemische antiwormmiddelen juist de biodiversiteit ten goede. Steenuilen bijvoorbeeld zijn dol op regenwormen, die in groten getale voorkomen in 'schone' paardenmest. Dat verklaart waarom steenuilen zo vaak gezien worden in de nabijheid van paarden of pony's.

Positieve effecten

Maar begrazing door paarden kan op meer manieren positief bijdragen aan het landschap en de natuur. In een onderzoek namens waterschap Aa en Maas (2013) wordt een aantal voordelen van begrazing opgesomd. Zo ontstaan door begrazing structuur en kleine hoogtevariaties in de bodem, in plaats van een vlakke grasmat. Ook is begrazing een

gevarieerde vorm van beheer, zowel in ruimte als in tijd, wat voor verschillende diersoorten waaronder bijen het terrein geschikter leefgebied maakt dan wanneer het in één keer volledig gemaaid zou worden. Daarnaast zorgt begrazing voor het verspreiden van zaden die door de paarden worden meegenomen, en zorgt het door vertrapping voor nieuwe kiemplekken.

De paardenhouderij beheert in Nederland naar schatting rond de 230.000 hectare grond (dit is de oppervlakte van de provincie Limburg) en heeft dus een enorm potentieel voor vergroening van de open ruimte. Dat dat voor een deel al gebeurt blijkt uit recent onderzoek van de Hogeschool Van Hall Larenstein. Daarin stond de vraag centraal in hoeverre paardenhouderijen in Nederland hun land hebben voorzien van landschapselementen zoals heggen, bloemranden en natuurlijke oevers. De ruim 500 paardenhouders die aan het onderzoek deelnamen bleken gemiddeld 12% van hun grond van landschapselementen te hebben voorzien. Voor zover deze steekproef representatief is, zou dat betekenen dat

Stenuilen worden vaak gezien in de nabijheid van paarden of pony's: ze zijn namelijk dol op de regenwormen, die in groten getale voorkomen in 'schone' paardenmest.

de paardenhouderij al een belangrijke bijdrage levert aan de groenblauwe dooradering van het landschap. Een kanttekening daarbij die het onderzoek zelf ook noemt is dat deelnemers aan het onderzoek met name paardenhouders zullen zijn die toch al in het onderwerp landschap zijn geïnteresseerd, waardoor het geschetste beeld mogelijk positiever is dan de werkelijkheid. Ook blijken er behoorlijke verschillen tussen commerciële bedrijven en hobbypaardenhouders. Hoewel beiden gemiddeld ongeveer evenveel landschapselementen op hun grond hebben (rond de 10), zijn de verschillen in terreingrootte en aantal paarden aanzienlijk: gemiddeld ruim 9 hectare grond en 25 paarden bij commerciële tegenover gemiddeld bijna 2 hectare en 3 tot 4 paarden bij hobbyisten. Ook het percentage grond dat voorzien is van landschapselementen loopt tussen beide uiteen, met gemiddeld 9% bij commerciële bedrijven en 12% bij hobbypaardenhouders. (Het algehele gemiddelde komt ook uit op 12% omdat ruim 80% van de deelnemers hobbyist is.) Desalniettemin bemoedigende cijfers, die eens te meer aantonen dat de paardenhouderij een wezenlijke bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van het landschap.

De VNC is al sinds jaar en dag pleitbezorger van de positieve rol die de paardenhouderij kan spelen bij de aankleding van het landschap. Reeds in 2007 bekroonden wij twee paardenhouderijen, in Rheden en in Heerde, met onze jaarlijkse waarderingsprijs de Gouden Mispel, voor hun respectvolle wijze van omgaan met het landschap en hun paardenhouderijen. In 2013 ontving een paardenhouderij uit het Zuid-Limburgse dorp Mechelen de prijs, vanwege haar initiatief tot de aanleg van heggen rondom hun weidepercelen. En ook vorig jaar ontving een Zuid-Limburgse paardenhouder de Gouden Mispel, toen een paardenhouderij uit Noorbeek beloond werd voor

Begrazing door paarden goed voor het landschap

Dat begrazing door paarden goed kan zijn voor het landschap onderschrijft ook Peter Verbeek van ecologisch adviesbureau Natuurbalans-Limes Divergens BV. Hij laat al zo'n 15 jaar een vijftal Exmoor pony's jaarrond grazen in een natuurgebied in de gemeente Ede.

Het gebied bestaat uit voedselrijke graslandranden, bossages en blauwgrasland. Verbeek benadrukt dat deze extensieve vorm van begrazing zorgt voor optimale variatie in de structuur van het terrein.

Het komt bovendien lokale verschraling ten goede, omdat paarden in tegenstelling tot koeien en schapen hun mest alleen in latrines achterlaten. Hierdoor ontstaan allerlei paadjes die weer dienen als kiemplaatsen voor planten.

Daarnaast eten de paarden voornamelijk grassen en vlinderbloemigen, waardoor de meeste bedreigde soorten zoals gentianen en orchideeën blijven staan.

Volgens Verbeek zou ook buiten de uiterwaarden extensieve paardenbegrazing positief kunnen zijn voor de biodiversiteit, mits goed begeleid door deskundigen. Het aantal paarden in het gebied moet daarbij zodanig zijn dat zij niet of nauwelijks bijgevoerd hoeven te worden.

Ook moeten de paarden zoveel mogelijk met rust gelaten worden en zo min mogelijk met de hand worden gevoerd, omdat dit hun natuurlijke gedrag verstoort.

Aanvullend incidenteel maaibeheer is hierbij geen probleem, bijvoorbeeld wanneer dit nodig is bij een overschot aan houtopslag of distels. Voor gebieden van maximaal enkele tientallen hectaren groot kan enkel paardenbegrazing volstaan om de biodiversiteit drastisch te verbeteren. Bij grotere gebieden is begrazing meer geschikt als aanvullende maatregel.

Naast paarden zijn ook runderen daarvoor geschikt, die beter zijn in het opruimen van ruigtes, waarna de paarden het vervolgens bij kunnen houden.

Foto: Valentijn te Plate

Een plek waar paardenbegrazing een grote bijdrage levert aan de biodiversiteit is het VNC-project van de wei van de eikenzandbij. Hier heeft de VNC het achterstallig beheer weggewerkt. Het gebied wordt begraasd door paarden en pony's. Die grazen het gras meestal veel korter af dan koeien. Zo krijg je meer open plekken waar bijen een nestingang kunnen maken. Hazelwormen gebruiken deze om op te warmen. Veel zeldzame insecten hebben hun thuis gevonden in het gebied, zoals de bijzondere langhoornbij.

Foto: Valentijn te Plate

het geleverde bewijs dat de paardenhouderij een wezenlijke bijdrage kan leveren aan een panoramawaardig landschap. Waarvan akte.

In de tussentijd heeft de VNC ook zelf in samenwerking met verschillende paardenhouderijen het landschap op meerdere plekken verfraaid. Onder meer in Groesbeek en Berg en Dal hebben wij meerdere kilometers heggen aangeplant en daarmee meerdere paardenweiden landschappelijk aangekleed. Zo dragen ook wij eraan bij dat op steeds meer plekken paardenhouderijen zorgen voor een mooier landschap.

Paardenhouders aan het woord

Uiteraard vinden wij het belangrijk dat het landschap mooier wordt, maar wat vinden de paardenhouders zelf? Zij moeten immers hun grond ervoor beschikbaar stellen. Daarom vroegen wij een aantal paardenhouderijen waarom het verfraaien van het landschap voor hen belangrijk is, en wat ervoor nodig is om dit gemeengoed te laten worden.

Zo benadrukt een paardenhouder uit Berg en Dal dat het verfraaien van het landschap om meerdere redenen voor hem belangrijk was. Zo zorgt de landschappelijke aankleding voor schaduw en een natuurlijke scheiding tussen de weiden met verschillende groepen paarden. Het is ook een verrijking voor de biodiversiteit en het landschap. De bomen zijn dan nog jong, dus de schaduwwerking voor de paarden komt pas later, maar de paarden knabbelen al wel aan de hagen en die houden ze ook voor

een deel uit de wind. Het initiatief was financieel aantrekkelijk omdat de hagen de eerste jaren kosteloos konden worden beheerd en de bomen gefinancierd werden door de gemeente. Op de vraag waarom hij verwacht dat niet meer paardenhouders zijn voorbeeld volgen, antwoordt hij dat het tijd en werk kost om de bomen bij droogte water te geven, en dat het onderhoudscontract als belemmering gezien zou kunnen worden voor een mogelijke toekomstige koper. Om meer paardenhouders mee te krijgen zou het dan ook goed zijn als het onderhoud van de heggen vergoed werd, bijvoorbeeld door de gemeente.

Etienne Raeven, eigenaar van Raeven Sporthorses BV in het Zuid-Limburgse Noorbeek, won in 2023 de Gouden Mispel voor de prachtige wijze waarop zijn paardenweides zijn aangekleed met hagen. Inpasbaarheid van het bedrijf in het landschap was voor hem een belangrijke reden om het landschap op deze manier te verfraaien. Daarnaast speelde dierenwelzijn een rol: de paarden kunnen zich immers niet verwonden aan de hagen, en bovendien zien de paarden deze vorm van afrastering beter, met name veulens die in het begin nog moeite hebben met het zien van draden en voor wie een heg dus een veiliger grens is. Bovendien breken de paarden door de heggen minder snel uit. Ook volgens Raeven is schaduwwerking van de heggen voor de paarden belangrijk en ook in zijn ervaring eten de paarden graag van de heggen, vooral als die bestaan uit meidoorn. Raeven hoopt dat de landschappelijke aankleding op termijn

ook financieel lucratief is. De eerste jaren kostte het veel werk om de heggen dicht te krijgen en te beheren, maar de vergoedingen voor de oudere heggen zijn renderend en zo ontstaat een kosten-neutrale afrastering. Waar de meeste afrastering voor paarden geld kost, kan de heg volgens Raeven jaarlijks opbrengst genereren. Gevraagd waarom niet meer paardenhouders het voorbeeld volgen, antwoordt hij dat het veel werk is om de heggen te realiseren en dat het krijgen van gemeentelijke vergoedingen voor de aanplant een moeizaam traject is. Dat komt onder meer doordat de aanplant vanuit natuuroogpunt wordt beoordeeld, wat soms botst met de praktische invulling en wanneer er weinig natuur in de buurt is als niet relevant wordt beschouwd. In het geval van Raeven heeft de aanplant van bomen en diverse struiken juist gezorgd voor een brede diversiteit van soorten en daarmee een groter voordeel voor de natuur.

In 2013 ontving de familie Van Houtem uit het eveneens Zuid-Limburgse Mechelen de Gouden Mispel, ook voor het verfraaien van hun paardenweides met heggen. Het bedrijf is inmiddels overgenomen door dochter Annemarie van Houtem en haar partner Björn Possen, en draagt tegenwoordig de naam Stoeterij Dal Bissen; een pensionstalling en opfokbedrijf dat tevens weidegang en winterstalling biedt aan oude en rustende paarden. De eigenaren zijn tevens actief in het agrarisch natuur- en landschapsbeheer in de vorm van aanleg en beheer van knip- en scheerhagen (veelal meidoorn), struwelen, zoomvegetatie, graften met hakhout, poelen en botanisch weiland. Zij hebben dit beheer begin 2024 verdubbeld in omvang en noemen meerdere redenen waarom het verfraaien van het landschap voor hen belangrijk is: biodiversiteit voor flora en fauna, een natuurlijke omheining voor de paarden, afwisseling in het landschap, natuurlijke schaduwplekken en schuilplekken voor regen. Ook Van Houtem en Possen noemen het landschap als inkomstenbron, in de vorm van het meerjarig beheer van de hagen. Ten slotte zien zij ook vergelijkbare landschapsinitiatieven bij collega's, maar vermoeden

dat een beperkende factor waarom niet meer paardenhouders dit voorbeeld volgen zou kunnen liggen in de ruimte die landschapselementen nou eenmaal innemen op het landoppervlak, en die mogelijk niet iedereen kan missen.

Het moge duidelijk zijn dat de paardenhouderij een belangrijke rol kan vervullen

in het aankleden van ons cultuurlandschap, en dat voor een deel ook al doet. Om meer paardenhouders over de streep te trekken moeten voldoende (financiële) prikkels aanwezig zijn. De VNC zet zich hier de komende tijd nadrukkelijk voor in, en blijft altijd openstaan voor samenwerking met paardenhouders om het landschap te verfraaien.

De met heggen verfraaide paardenweides van Annemarie van Houtem en Björn Possen.

Weg met de snippernatuur

Volgens het nieuw aangetreden kabinet en een meerderheid in de Tweede Kamer moeten we af van al die kleine snippers natuur en juist streven naar grote robuuste natuurgebieden die tegen een stootje kunnen. Bij 'stootje' wordt dan vooral gedacht aan stikstof. En bij 'natuurgebieden' vooral aan Natura 2000-gebieden en minder aan het Natuurnetwerk Nederland. Die laatste categorie natuurgebieden heeft een veel zwakkere bescherming die bovendien in Nederland zelf bedacht is, zo is de heersende gedachte. Met een beetje historisch besef echter moet geconcludeerd worden dat de snippernatuur toch vooral ontstaan is uit Europese verplichtingen die vervolgens zo minimaal mogelijk zijn ingevuld. Achttien miljoen Nederlanders met het dichtste weggennet en een intensieve landbouw en bloemen, groente, sier- en boomteelt, zorgen voor een ruimtebeslag dat zich steeds moeilijker verdraagt met natuur beschermen. Door een chronisch geworden gebrek aan ruimte is de natuur letterlijk versnip-

perd en het hoeft niet te verbazen dat de natuur daarom alleen al uit kleine snippers bestaat, omdat die snippers niet groter konden of mochten worden. Om de natuur te ontsnipperen werden ecoducten aangelegd, verbindingzones en een Ecologische Hoofdstructuur bedacht, die vervolgens half af weer werd verkleind en in beschermingsstatus gedegradeerd.

Ik ben nooit een voorstander geweest van die specifieke Natura 2000-gebieden. Evenmin van een Ecologische Hoofdstructuur. Immers vanaf die dag moest een haas of een steenuil zich in feite legitimeren wanneer die zich ophield buiten de EHS. Het grootste deel van ons land, van Europa, werd in feite onttrokken aan de natuur. Wat daarna gebeurde met alles dat weerloos is doet erg denken aan de vele gebroken beloftes jegens inheemse volken wiens leefgebied in reservaten nooit groter maar alleen kleiner wordt. De bruto EHS werd netto, de verbindingzones gingen van 200 naar zeven robuuste. De EHS beheergebieden – 450.000 ha - verdwenen als sneeuw voor de zon, de buffers tussen de natuur en vijandig gebruik van de natuur werden zonder pardon opgeheven. De EHS mocht voortaan naar believen worden ingedeukt als die elders uit kon deuken. Direct buiten de nog overgebleven natuurgebieden mocht desnoods de kermis worden opgezet, pretparken, woonwijken, ontwatering; alles wat voorheen geen negatieve gevolgen op de natuur mocht hebben werd met het

opheffen van de externe werking in de meeste provincies geschrapt.

Ik dacht destijds: "Wel, als ze toch gaan kiezen voor een harde scheiding tussen natuur en het domein van de mensch, dan zal ik ze er ook aan houden", en zo geschiedde. En nu begint het gezeur over de snippernatuur en ik denk dan, "ja, een kerk met daarin een laatste kolonie vleermuizen van een bepaalde soort is een snipper op de kaart, maar het zijn wel de laatste der mohikanen."

Wat wij als Europees land verplicht zijn is dat we een coherent netwerk van Natura 2000-gebieden bezitten dat in overleg met de buurlanden aaneengesloten de grens passeert, zodat zo'n netwerk in heel Europa zal ontstaan en zal voortbestaan. Heeft Nederland zoiets gerealiseerd? Neen, tenzij wij als de donder het Natuurnetwerk beschouwen als het cement tussen de geïsoleerd liggende Natura 2000-gebieden. Om dat zo verkregen netwerk overeind te houden is het huidige beschermingsregime van het Natuurnetwerk onvoldoende.

En bij de begrenzing is er geen woord contact geweest met onze buurlanden. Zeer laakbaar.

Snippers? Ja, nogal wiesdes. Dat is wat wij de natuur laten.

Jaap Dirkmaat
Directeur

De Natura 2000 gebieden: gesnipperd over de kaart.

Terugblik ALV

Op zaterdag 22 juni jl. vond weer de jaarlijkse algemene ledenvergadering van de VNC plaats. Ditmaal in concertgebouw De Vereniging in Nijmegen. Na een terugblik op het afgelopen jaar en de daarin behaalde resultaten, volgde een boeiende rondvraag en discussie waarin goede vragen werden gesteld en suggesties werden gedaan.

Meerdere aanwezige leden spraken hun waardering uit voor het werk dat de VNC ook dit afgelopen jaar weer had verricht. Bij dezen u ook bedankt! Want zonder onze leden zouden we dit allemaal niet kunnen doen.

Tijdens de vergadering namen we afscheid van bestuursleden Fried Frederix en Louis Dolmans, die na drie termijnen niet meer herkiesbaar waren. Hun jarenlange betrokkenheid en inzet bij de VNC waren van grote waarde, waarvoor bij dezen nogmaals veel dank aan beide!

Vervolgens trad een nieuw lid toe tot het bestuur, en wel Jantine Schinkelshoek. Jantine is oprichtster van Hoopheggen, een stichting die onder haar leiding door heel Nederland met veel enthousiasme en succes heggen aanplant. De positieve instelling en indrukwekkende resultaten van de stichting leverde haar in 2022 de Gouden Mispel op.

De kandidatuur van Jantine werd door de leden dan ook met veel enthousiasme ontvangen, en we zijn erg verheugd om haar op deze manier aan de vereniging te mogen verbinden. Dus hierbij nogmaals van harte welkom Jantine!

Na afloop van de vergadering vond een mooie excursie door de Nijmeegse binnenstad plaats onder leiding van stadsecoloog Joep van Belkom. Hij leidde de aanwezige leden rond langs verschillende plekken waar de gemeente maatregelen heeft genomen om de natuurwaarden in de stad te versterken. Een bijzondere wandeling waarbij het belang van natuur in de straat aan de hand van inspirerende voorbeelden werd geïllustreerd.

De VNC dankt wederom alle aanwezige leden en hoopt u volgend jaar weer te mogen verwelkomen!

Herfstactie: de palenklopper

Eén van de belangrijkste werkzaamheden van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap is het aankleden van het landschap met landschapselementen, zoals heggen.

Daarbij is deugdelijke afrastering nodig, een tijdrovende klus voor onze groenploeg. Dit proces is aanzienlijk te versnellen met een zogenaamde **palenklopper**. Met dit onmisbare stuk gereedschap staan de palen waar het gaas omheen gespannen wordt in no-time in de grond. Dit bespaart onze groenploeg veel tijd. Die kunnen we gebruiken om meer te doen in het veld!

Over enkele dagen ontvangt u de **Herfstactie**. Deze staat dit jaar in het teken van de aanschaf van een palenklopper. Helpt u ook mee?

Steun de VNC met een periodieke schenking

Als lid steunt u de VNC en daarvoor zijn wij u zeer dankbaar. Maar wist u dat uw bijdrage aan onze vereniging u ook belastingvoordeel kan opleveren? Dat kan met een periodieke schenking.

Een periodieke schenking kunt u namelijk geheel aftrekken van uw aangifte inkomstenbelasting. Dit kan onder meer omdat de VNC een erkende ANBI (algemeen nut beogende instelling) is. Met een periodieke schenking zijn beide partijen geholpen. En kunt u zelfs uw donatie verhogen, zonder meer te betalen: de Belastingdienst betaalt in dat geval mee aan uw gift. Goed om te weten: er zit geen minimum aan het bedrag dat u kunt aftrekken als periodieke schenking!

Wilt u graag meer weten of overweegt u uw reguliere contributie om te zetten in een periodieke schenking? Neem dan contact met ons op, door tijdens kantooruren te bellen naar 024-6842294 of te mailen naar info@nederlandscultuurlandschap.nl.

Wij worden gesteund door

